
Recerca

“EL REMEI” COM A RESERVA NATURAL PER A ALCOVER

Introducció

Avui dia, l'interès per l'aspecte natural és cada cop més present en la vida cultural i, sobretot, a l'hora de parlar d'esbarjo; és per això que, cada dia més, els pobles miren cap a un possible “pulmó natural”, una zona verda prou gran i de prou qualitat com per poder servir a la gent gran per esbargir-se o estudiar, i a la canalla com a escola viva de la Natura.

Alcover, en aquest sentit, és un poble amb molta sort; té la Serra de Prades ben a prop i, concretament, a molt poca distància del mateix centre té el lloc conegut com “El Remei”, que és una excel·lent base per a estudis científics, per a itineraris de la Natura i, per què no, com a simple esbargiment.

Aquest treball sols pretén, doncs, ésser un nou toc d'atenció com a indicatiu de l'estat actual de la zona i de l'ús que se'n fa i el que se'n podria fer.

Àrea d'estudi

La zona anomenada com “El Remei”, tal com l'agafem nosaltres, és la Vall natural del riu Glorieta, des del seu naixement, a les fonts del Glorietta, a Mont-ral, fins al seu pas per sota de l'ermita del Remei, a Alcover.

Les alçades van des dels tres-cents fins als vuit-cents metres sobre el nivell del mar i la superfície abraçada és d'uns vuit km².

Flora

Quant a la vegetació, degut als nostres minsos coneixements de botànica, creiem més oportú referir-nos al treball realitzat l'any 1981 pels companys Joan Segura i Anton Vellvey, on cataloguen bastant estensament tota la vegetació; concretament, cal observar la que anomenen ells zona 6 i la zona 7.

Aquest estudi diu que la zona és coberta per un predomini d'arbres (frondoses i pins) amb sotabosc típic de l'alzinar de les nostres contrades i, a zones, amb sotabosc variat.

Nosaltres ressaltarem les espècies d'arbres citades a la zona, que són les següents:

<i>Quercus ilex</i>	Alzina
<i>Quercus pubescens</i>	Roure martinenc
<i>Pinus sylvestris</i>	Pi roig
<i>Pinus halepensis</i>	Pi blanc
<i>Pinus laricio</i>	Pi negre
<i>Surbus aria</i>	Moixera
<i>Acer sp.</i>	Auró
<i>Taxus baccata</i>	Teix

Com a arbusts més representatius, hi trobem:

Marfull, Aladern, Arboç, Llentiscle, Bruc, Matabou, Ginestó, Lligabosc, Arítjol, Esbarzer, Ginebre, Galzeran, Estepes, Esparraguera, Romaní, Boix, Emborrtxacabres i, a zones, Coscoll, Argelaga, Gatosa i Margalló.

A l'estrat herbaci hi ha, com a més abundosos:

Heura, Viola boscana, Maduixera, Falguera, Pinya de Sant Joan, Caps d'ase, etc.

Veiem, doncs, que la flora de la zona és la típica de les nostres contrades mediterrànies i té, com és natural, totes les particularitats d'aquesta zona.

Hi ha espècies prou interessants en si mateixes, com el Margalló (*Chamaerops humilis*), el Roure martinenc (*Quercus pubescens*), el Teix (*Taxus baccata*), etc. Però la importància de la zona no resideix en les espècies individuals, sinó en la qualitat d'un bosc mediterrani típic encara relativament ben conservat quant a flora i, com veurem, quant a fauna.

Fauna

És precisament en aquest aspecte en el que hem treballat més; al llarg de moltes visites, des de l'any 1981 fins a l'actualitat, hem anat acumulant coneixement sobre la fauna de la zona; aquests coneixements ens han portat al convenciment que aquest espai natural gaudeix d'una considerable qualitat i sols pateix d'una "deixadesa" per part dels diumengers no gens educats en aquest aspecte de respectar la Natura.

Dividirem la Fauna en grans grups taxonòmics.

Ocells

Ja el 1981 vàrem publicar al butlletí del CEA un petit catàleg dels ocells nidificadors a "El Remei"; avui, però, gràcies a moltes visites posteriors, podem perfeccionar les dades d'ocells a l'època de cria i generalitzar el catàleg a tot l'any.

Especificarem de cada ocell l'Abundància, l'Status fenològic i la Possibilitat de cria, segons el conveni següent:

1— Abundància (Escala purament indicativa).

- 1— No rar.
- 2— Rar o molt irregular.
- 3— Excepcional.

2— Status fenològic.

- S— Sedentari. L'Ocell viu tot l'any a la zona.
- E— Estival. S'hi troba a l'estiu.
- H— Hivernal. S'hi troba a l'hivern.
- P— De pas. Es pot veure en pas Tardoral o Primavera.

Pot trobar-se més d'un signe alhora si l'espècie és parcialment migradora.

3— Possibilitat de cria.

- Ps— Possible.
- Pb— Probable.
- S— Segura.

Naturalment, l'absència de signe indica que la cria no s'hi produeix.

- Pernis apivorus*, Falcó vesper. 2, P.
- Milvus migrans*, Milà negre. 2, P.
- Accipiter gentilis*, Astor. 1, S—P, S.
- Accipiter nisus*, Esparver vulgar. 1, S—P, S.
- Buteo buteo*, Aligot comú. 2, S—P, Ps.
- Hieraetus pennatus*, Àguila calçada. 2, E—P, Ps.
- Hieraetus fasciatus*, Àguila cuabarrada. 1, S, S.
- Circaetus gallicus*, Àguila marcenca. 2, P.
- Circus pygargus*, Esparver cendrós. 3, P.
- Falco tinnunculus*, Xoriguer gros. 1, S—H, S.
- Alectoris rufa*, Perdiu roja. 2, S, S.
- Coturnix coturnix*, Guatlla. 1, S—H, Pb.
- Gallinula chloropus*, Polla d'aigua. 1, S—H, Ps.
- Tringa ochropus*, Xivita. 1, H.
- Actitis hypoleucos*, Xivitona. 1, E—P.
- Columba palumbus*, Tudó. 1, S—P, S.
- Columba oenas*, Xixella. 1, S—H, S.
- Streptopelia turtur*, Tórtora. 1, E, S.
- Cuculus canorus*, Cucut. 1, E—P, Pb.
- Clamator glandarius*, Cucut reial. 1, E—P, Pb.
- Tyto alba*, Òliba. 1, S, S.
- Bubo bubo*, Duc. 2, S, Ps.
- Asio otus*, Mussol banyut. 1, S—H, Ps.
- Otus scops*, Xot. 1, E—P, S.
- Athene noctua*, Mussol comú. 1, S, S.
- Strix aluco*, Gamarús. 1, S, S.
- Caprimulgus europaeus*, Enganyapastors. 1, E, Pb.

Caprimulgus ruficollis, Siboc. 1, E, Pb.
Apus apus, Falciot negre. 1, E, S.
Apus melba, Ballester. 1, E-P, S.
Alcedo atthis, Blauet. 1, P.
Merops apiaster, Abellerol. 1, E, S.
Upupa epops, Puput. 1, E-S-P, S.
Jynx torquilla, Colltort. 1, E-P, Pb.
Picus viridis, Picot verd. 1, S, S.
Dendrocopos major, Picot garser gros. 2, S, Pb.
Galerida cristata, Cogullada vulgar. 1, S, S.
Lullula arborea, Cotoliu. 1, S-H, S.
Alauda arvensis, Alosa vulgar. 1, H.
Ptyonoprogne rupestris, Roquerol. 1, E-S, S.
Hirundo rustica, Oreneta vulgar. 1, E, S.
Delichon urbica, Oreneta cuablanca. 1, E, S.
Anthus campestris, Trobat. 1, E, Pb.
Motacilla flava, Cuereta groga. 2, P.
Motacilla cinerea, Cuereta torrentera. 1, S-P, S.
Motacilla alba, Cuereta blanca. 1, S-P, S.
Lanius senator, Capsigrany. 1, E, S.
Cinclus cinclus, Merla d'aigua. 2, S-P, Ps.
Troglodytes troglodytes, Cargolet. 1, S-H, S.
Prunella modularis, Pardal de bardissa. 1, H.
Cettia cetti, Rossinyol bastard. 1, S-P, Pb.
Acrocephalus scirpaceus, Boscarla de canyar. 2, E, Ps.
Hippolaris polyglotta, Bosqueta vulgar. 1, E, Pb.
Sylvia borin, Tallarol gros. 1, E, S.
Sylvia atricapilla, Tallarol de casquet. 1, S-H, S.
Sylvia communis, Tallareta vulgar. 1, E, S.
Sylvia melanocephala, Tallarol capnegre. 1, S-H, S.
Sylvia cantillans, Tallarol de garriga. 1, E, S.
Sylvia undata, Tallareta cuallarga. 1, S, Pb.
Phylloscopus collybita, Mosquiter groc. 1, H.
Phylloscopus bonelli, Mosquiter pàl·lid. 1, P.
Regulus regulus, Rietó. 1, H-P.
Regulus ignicapillus, Bruel. 1, S-P, S.
Ficedula hypoleuca, Mastegatxes. 1, P.
Muscicapa striata, Papamosques gris. 1, E-P, S.
Saxicola rubetra, Bitxac rogenic. 1, H-P.
Saxicola torquata, Bitxac comú. 1, S-H, S.
Monticola solitarius, Merla blava. 1, S, Pb.
Phoenicurus ochruros, Cotxa fumada. 1, S-H-P, S.
Erithacus rubecula, Pit-roig. 1, S-H-P, S.
Luscinia megarhynchos, Rossinyol. 1, E, S.
Turdus merula, Merla. 1, S-H, S.

Turdus iliacus, Tord ala-roig. 1, H.
Turdus philomelos, Tord comú. 1, H.
Turdus viscivorus, Griva. 1, S-H, S.
Aegithalos caudatus, Mallerenga blava. 1, S-H-P, S.
Parus cristatus, Mallerenga cuallarga. 1, S-H-P, S.
Parus ater, Mallerenga petita. 1, S-H-P, S.
Parus caeruleus, Mallerenga blava. 1, S-H-P, S.
Parus major, Marellenga carbonera. 1, S-H-P, S.
Certhia brachydactyla, Raspinell comú. 1, S-H, S.
Miliaria calandra, Cruixidell. 1, S-H, S.
Emberiza cia, Sit negre. 1, S-H, S.
Phyrrula phyrrula, Pinsà borroner. 1, H-S.
Emberiza cirulus, Gratapalles. 1, S-H, S.
Fringilla coelebs, Pinsà comú. 1, S-H, S.
Fringilla montifringilla, Pinsà mec. 1, H-P.
Serinus serinus, Gafarró. 1, S-H, S.
Carduelis chloris, Verdum. S-H, S.
Carduelis spinus, Lluer. 1, H-P.
Carduelis carduelis, Cadenera. 1, S-H, S.
Carduelis cannabina, Passerell comú. 1, S-H, S.
Passer domesticus, Pardal comú. 1, S, S.
Passer montanus, Pardal xàrrec. 1, S, S.
Petronia petronia, Pardal roquer. 1, S, S.
Sturnus vulgaris, Estornell vulgar. 1, H-S, S.
Sturnus unicolor, Estornell negre. 1, S-P, S.
Oriolus oriolus, Oriol. 1, E, S.
Garrulus glandarius, Gaig. 1, S, S.
Pica pica, Garsa. 1, S, S.

Així, doncs, són cent justes les espècies d'ocells que nosaltres hem trobat a la zona; aquesta xifra, ja per si mateixa important, es veu ressaltada tot observant que vuitanta d'aquest centenar d'espècies són ocells presents a l'època de cria i, per tant, amb possibilitat de reproducció a la zona.

Veiem, doncs, la gran qualitat d'aquest reducte natural, que acull seixanta espècies d'ocells amb cria segura, tretze amb cria probable i set més de cria possible, a més de les dinou que sols hi són a l'hivern o al pas.

Encara tenen més interès totes aquestes dades si ens fixem en quines són les espècies que acull "El Remei"; observem que es tracta d'una població d'ocells típics de les nostres contrades, molts dels quals estan deixant d'ésser típics per a esdevenir simples records del passat, com són ara l'Àguila cuabarrada, l'Astor, l'Esparver, el Xoriguer, el Duc, el Blauet, la Perdiu, etc.

També podem trobar-hi algunes rareses quant a la seva distribució dins els Països Catalans, com són, per exemple: la Merla d'aigua, el Mussol

banyut i el Picot garser gros, ocells tots que tenen un àrea d'ocupació molt reduïda a les nostres terres.

Herpetofauna i Mastofauna

En aquest aspecte, potser no podem fer un catàleg tan exhaustiu com ho hem fet amb els ocells; tots sabem que la dificultat de detectar els mamífers, per exemple, és sempre més gran que la de detectar ocells; de tota manera, creiem que la present relació d'amfibis, rèptils i mamífers és prou significativa com per fer-se una idea de la seva Natura.

En aquest catàleg d'amfibis i rèptils sols citarem les espècies que es poden trobar a la zona, a les quals nosaltres hem detectat directament, amb els següents graus d'abundància (molt subjectius, potser):

- 1— No rar.
- 2— Rar o molt irregular.
- 3— Excepcional.

Amfibis.

Salamandra salamandra, Salamandra.
Alytes obstetricans, Gripau paridor. 1.
Pelobates cultripès, Gripau d'esperons.
Pelodytes punctatus, Gripau. 1.
Bufo bufo, Gripau. 1.
Hyla meridionalis, Reineta. 1.
Rana ridibunda, Granota verda. 1.

Rèptils.

Tarantola mauritànica, Dragó, 1.
Anguis fragilis, Llissona. 1.
Lacerta hispanica, Sargantana ibèrica. 1.
Lacerta lepida, Llargandaix comú. 1.
Lacerta muralis, Sargantana.
Lacerta viridis, Llargandaix verd. 3.
Psammodromus algirus, Sargantana cuallarga. 2.
Psammodromus hispanicus, Sargantana. 2.
Coronella girondica, Serp llisa meridional. 1.
Elaphe escalearis, Serp blanca. 1.
Malpolon monspessulanus, Serp verda. 1.
Natrix maura, Serp d'aigua. 1.
Natrix natrix, Serp d'aigua.
Vipera latasti, Escurçó.

Com es pot veure, la riquesa faunística és, també en aquest aspecte, molt considerable. Potser encara ho seria més si poguéssim disposar de temps per a fer una prospecció intensiva, tant quant a herpetofauna com quant a mastofauna.

Cal destacar la presència de l'Escurçó, al qual nosaltres no hem pogut detectar mai, que, junt amb l'Escorpí, són els únics animals relativament perillosos de la zona.

Destaquem també la presència de les abundants Serps blanca, verda i d'aigua. Recordem que la Serp verda (*Malpolon monspessulanus*) és la més gran de la península i que pot atènyer fins a dos metres de llargària, si bé normalment en fa d'un a un i mig.

Mamífers.

Utilitzarem el mateix sistema que amb els amfibis i rèptils, amb la mateixa clau d'abundància.

- Erinaceus europaeus*, Eriçó fosc. 1.
- Erinaceus algirus*, Eriçó clar. 1.
- Talpa europaea*, Talp.
- Suncus etruscus*, Mussaranya.
- Crocidura russula*, Mussaranya. 1.
- Rhinolophus ferrumequinum*, Rat penat gran de ferradura. 1.
- Pipistrellus pipistrellus*, Rata-pinyada pipistrella. 1.
- Oryctolagus cuniculus*, Conill de bosc. 1.
- Sciurus vulgaris*, Esquirol comú. 1.
- Eliomys quercinus*, Rata sellarda. 1.
- Pytmis duodecimcostatus*, Talpó comú. 1.
- Arvicola sapidus*, Rata d'aigua. 2.
- Rattus norvegicus*, Rata comuna.
- Rattus rattus*, Rata negra.
- Apodemus sylvaticus*, Ratolí de camp. 1.
- Mus musculus*, Ratolí casolà. 2.
- Vulpes vulpes*, Guineu comuna. 1.
- Mustela nivalis*, Mostela. 1.
- Mustela putorius*, Turó europeu. 1.
- Martes foina*, Fagina.
- Meles meles*, Toixó. 1.
- Genetta genetta*, Gat mesquer.
- Sus scrofa*, Porc senglar. 1.

Podem considerar que la riquesa quant a mamífers pertoca no és molt diferent del que hem dit dels ocells, rèptils, amfibis i plantes. Hi ha una població encara bastant ben conservada d'espècies típicament autòctones.

Les amenaces en aquest aspecte, amenaces que es noten molt al camp, són, evidentment, de tipus humà; en el món dels mamífers, la cacera directa humana afecta encara més que als ocells. Efectivament, només cal donar un tomb per veure com la població d'Esquirols, Conills, etc. és molt minsa comparada amb el que s'esperaria d'una zona tan rica ecològicament.

En alguna cas, la cacera directa sembla beneficiosa a primera vista, com

és el cas dels Senglars que, si no es cacen, creixerien alarmantment en els seus efectius. Però aquesta és una típica situació de cercle tancat; la població de Senglars es mantindria en els seus valors correctes si no s'hagués actuat sobre la població dels seus predadors.

Ictiofauna.

En aquest apartat parlarem no solament dels peixos, sinó d'altres importants habitants del riu Glorieta.

Llastimosament, el riu Glorieta l'hem conegut nosaltres ja bastant pobre; l'estat de neteja de les aigües sembla acceptable, però no podem dir el mateix de la seva quantitat.

Malgrat tot, hem pogut observar la presència bastant comuna de Bagres (*Leuciscus cephalus*), que es troben on hi més aigua.

També hi ha, més abundants, Barbs de muntanya (*Barbus meridionalis*), espècie de tamany més petit que l'anterior.

Per desgràcia per a ells, també hi ha alguns Crancs de riu (*Austropotamobius pallipes*), la qual cosa demostra que les aigües són netes.

No sabem si hi ha algun peix més, però no ho creiem; en tot cas, es podria tractar d'alguna espècie introduïda, com la Gambússia (*Gambusia affinis*) que hi ha a les basses.

Altres animals.

Naturalment, no ens posarem a fer ací un catàleg d'insectes, crustacis, aràcnids... ja que aquesta seria una feina, a part d'impossible pràcticament, que ens ocuparia una extensió enorme de temps i espai escrit; sols podem dir que la zona, després de les moltes visites que hi hem fet, se'ns ha fet palesa com a molt rica en tota classe de Fauna i Flora.

Moltíssimes papallones, escarabats, herbes... per catalogar, un camp immens d'estudi i aprenentatge... sols cal començar.

Conclusions.

Sense por de repetir-nos, donat que ho creiem molt important i és la base d'aquest treball, direm altre cop que "El Remei" és, sens dubte, la zona verda més ideal per a Alcover; és a prop del poble, té bones vies d'accés, altres interessos (ermita, molí vell, masos, etc.). En fi, és una zona immillorable.

Cal dir, però, altre cop, que l'estat de conservació paisatgístic no és en consonància amb el natural. Sembla que la gent, d'Alcover i d'altres llocs, ja ha descobert la zona com a lloc perfecte per a esbarjo, però l'ús que se'n fa és del tot irrespectuós. Sembla que la gent que hi van són els típics diumengers, que hi fan el menjar, o el que sigui, i després marxen deixant-ho tot brut, sense recollir res.

És per això que nosaltres creiem que el poble d'Alcover, o qui sigui, s'hauria de cuidar de la zona, preservant-la d'aquesta veritable plaga. Es podrien instal·lar papereres, cartells preguntant la neteja, es podrien fer campanyes de neteja (ens consta que això darrer ja es fa de vegades) i moltes altres coses.

Pensem que tot això no serà feina perduda; cada cop, cada dia, ens donarem més que el que es fa per a conservar la Natura, la nostra Natura, es fa per a nosaltres; els nostres fills seran qui més ens ho agrairà.

Cloenda.

Hem d'agrar la col·laboració de tota aquella gent que ens ha facilitat dades obtingudes directament o en bibliografia, gent que ens ha acompanyat al camp, que ens ha explicat racons o que hem trobat a les expedicions.

Molt especialment a:

Joan Segura, Anton Vellvey, Josep M. Concernau, Miquel A. Cañas, Joan Guasch, Joan Real, Jordi Freixes i Francesc Llimona.

També al CEA, que ens va publicar les primeres dades obtingudes a la zona.

MÀRIUS DOMINGO I DE PEDRO

BIBLIOGRAFIA

- ANDRADA, J. (1980): *Guía de campo de los anfibios y reptiles de la península ibérica*. Omega, S.A., Barcelona.
- CORBET, G. i OVENDEN, D. (1982). *Manual de los mamíferos de España y de Europa*. Omega, S.A. Barcelona.
- DOMINGO, M. (1983). *Atlas ornitològic de Catalunya, zona de l'Alt Camp*. Dins: "Quaderns de Vilaniu", Vol 3, Pàgs. 71-78. Institut d'Estudis Vallencs, Valls.
- DOMINGO, M., CAÑAS, M.A., CONCERNAU, J.M. i GUASCH, J. (1981) *Estudi de L'Ornitofauna de "El Remei"*. Dins: "Butlletí de divulgació del Centre d'Estudis Alcoverencs", 16, Pàgs. 11-18. Centre d'Estudis Alcoverencs, Alcover.
- DOMINGO, M., i CONCERNAU, J.M. (1982). *Els ocells a l'Alt Camp*. Institut d'Estudis Vallencs, Valls.
- SEGURA, J., i VELLVEY, A. (1982). *Aproximació a l'estudi d'un foc forestal a Alcover*. Dins: "Butlletí de divulgació del Centre d'Estudis Alcoverencs", 18, Pàgs. 13-33. Centre d'Estudis Alcoverencs, Alcover.
- DOMINGO, M., CAÑAS, M.A., CONCERNAU, J.M. i GUASCH, J. (1982). *Règim alimentari de la "Tyto alba" a la comarca de l'Alt Camp*. Dins: "Quaderns de Vilaniu", Vol. 1, Pàgs. 55-59. Institut d'Estudis Vallencs, Valls.